

Labklājības ministrija

Bērnu, jaunatnes un ģimenes pamatnostādnes 2021.-2027.gadam

**Bērnu un ģimenes
politikas departaments**

2020.gada 11.augusts

Labklājības ministrija

Pamatnostādņu mērķis:

Bērniem un ģimenēm draudzīga sabiedrība, kas veicina bērnu un jaunatnes labklājību, veselīgu attīstību un vienlīdzīgas iespējas.

Līdz ar bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidi, LM plāno īstenot dažādus informatīvus, izglītojošus un atbalstošus pasākumus ar mērķi mainīt sabiedrības attieksmi un vērtīborientāciju, kas izpaužas katra sabiedrības locekļa individuālā rīcībā. Jēgpilnu stratēģiju nākotnei ir iespējams nodrošināt primāri veicinot **vērtību izmaiņas** ģimenē, skolā, vietējā kopienā un sabiedrībā kā veselumā.

Tāpat, ievērojot izteikto starpnozaru raksturu, pamatnostādnes ir sasaistītas arī ar vairākiem citiem attīstības plānošanas dokumentiem, kas saturiski ir cieši saistīti ar bērnu un ģimenes labklājības veicināšanu.

Labklājības ministrija

Pamatnostādnēs izdalīti četri rīcības virzieni:

1. Ģimenes kā vērtības stiprināšana sabiedrībā, bērna audzināšana un aprūpe

2. Ģimeņu ar bērniem materiālās labklājības vecināšana

3. Jauniešu patstāvīgas dzīves sākums

4. Bērnu tiesību aizsardzības un atbalsta sistēmas pilnveide

1. Ģimenes kā vērtības stiprināšana sabiedrībā, bērna audzināšana un aprūpe

Problēma – Vecākiem trūkst izpratnes par pienākumiem un atbildību, problēmu slēpšana; vecāku šķiršanās lietas, nespēja vienoties par bērna aprūpi; vardarbības mazināšana.

Veicināt likumisko pārstāvju izpratni par bērna aprūpi;
Sabiedrības izpratnes veicināšana;
Pilnveidot speciālistu zināšanas, prasmes;
Izvērtēt vardarbības novēršanas un mazināšanas ekosistēmu u.c.

2. Ģimeņu ar bērniem materiālās labklājības vecināšana

Problēma - Nepieciešamība finansiāli atbalstīt aizbildņus. Alternatīvo aprūpes formu attīstība;
1. ĢVP pārskatīšana, akcentu liekot nevis uz to, kurš pēc kārtas ģimenē ir bērns, bet uz faktiski aprūpējamo bērnu skaitu;
2. Viena vecāka ģimenes, augsts nabadzības risks. Nepieciešams risinājums to viena vecāka ģimenēs, kur bērnam nav noteikta paternitāte.

Finansiālā atbalsta palielināšana aizbildņiem;
ĢVP pārskatīšana – atkarībā no aprūpējamo bērnu skaita;
finansiālā atbalsta nodrošināšana viena vecāka ģimenēs esošiem bērniem.

3. Jauniešu patstāvīgas dzīves sākums

Problēma - Ārpusģimenes aprūpē esošie jaunieši nav pietiekami izglītoti un sagatavoti patstāvīgas dzīves uzsākšanai pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanās;
Nepietiekams atbalsts mājokļa nodrošināšanā jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanas.

Uzlabot bērnu ārpusģimenes aprūpes iestāžu darbinieku, audžuģimeņu, aizbildņu zināšanas un prasmes sagatavot bērnus dzīvei pēc ārpusģimenes aprūpes beigām;
Pilnveidot psihosociālo darbu ar bez vecāku gādības palikušajiem pilngadību sasniegušajiem jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigām;
Nodrošināt mentora pakalpojumu.

4. Bērnu tiesību aizsardzības un atbalsta sistēmas pilnveide

• **Problēma** - uz bērna labāko interešu nodrošināšanu vērstas rīcības trūkums;
• vienotas izpratnes trūkums bērnu tiesību jautājumos (starp sociālo dienestu, izglītības iestādēm, policiju, bāriņtiesu u.c. institūcijām);
• nepietiekama institūciju darbība un savstarpējā sadarbība.

Izglītības programmu izstrādāšana bāriņtiesu priekšsēdētājiem un bt darbiniekiem;
b/t darbinieku sertifikācija;
Vienota metodika un izpratne;
Vienots sociālā pakalpojuma modelis u.c. pasākumi.

Labklājības ministrija

1. Ģimenes kā vērtības stiprināšana sabiedrībā, bērna audzināšana un aprūpe

Problēmas apraksts:

- Cēloņu līmenī jāveicina vecāku un sabiedrības domāšanas attieksmes maiņa, jo īpaši bērna likumisko pārstāvju izpratnes veicināšanā;
- Iespējamā atbalsta ģimenēm ar bērniem ar trūkums, ekonomiskā nestabilitāte, bērnu tiesību aizsardzības iestāžu vadītāju pasivitāte darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanā, izslēdzot atšķirīgo speciālistu pieeju darbā ģimenēm ar bērniem;
- Vecāku šķiršanās lietas, kur vecākiem nespējot vienoties par šķiršanās un bērna aprūpes jautājumiem, lielākais cietējs ir bērns;
- Vardarbības ģimenē mazināšana, fokusējoties uz konkrēto vardarbībā cietušo. Atbalsta sistēmas sadrumstalotība.

Uzdevumi/risinājumi:

- Veicināt bērna likumisko pārstāvju un faktisko aprūpētāju izpratni bērnu tiesību aizsardzības jautājumos un stiprināt viņu atbildību un līdzdalību bērna labāko interešu nodrošināšanā;
- Sabiedrības izpratnes veicināšana;
- Bērnu pieskatīšanas pakalpojums;
- Pilnveidot speciālistu, kuru profesionālā darbība saistīta ar bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanu, zināšanas, prasmes un kompetences, sekmējot efektīvu, tiesisku un pilnvērtīgu bērna tiesību un interešu aizsardzību Latvijā;
- Nodrošināt atbalsta pasākumus vecāku domstarpību lietu risināšanā bāriņtiesas un tiesas procesā;
- Ieviest pierādījumos balstītus agrīnas intervences instrumentus vardarbības un ģimenes psihosociālo problēmu prevencijai;
- Izvērtēt vardarbības novēršanas un mazināšanas ekosistēmu, tās vājās un stiprās puses un definēt jomas, kur būtu nepieciešamas intervences;
- Izstrādāt visaptverošu sistēmu, lai aizsargātu upurus, kas cietuši no vardarbības ģimenē, un palīdzētu šādas vardarbības upuriem;
- Paaugstināt administratīvo un cilvēkresursu kapacitāti iestādēs, kas īsteno vai ir iesaistītas vardarbības novēršanas un vardarbības mazināšanas pasākumu īstenošanā, lai tās varētu efektīvi sadarboties, izmantojot vienotu pieeju vardarbības ģimenē izskaušanā.

Labklājības ministrija

2. Ģimeņu ar bērniem materiālās labklājības veicināšana, pamatnostādņēs tiks likta atsauce, ka šie jautājumi tiek skatīti Sociālās aizsardzības pamatnostādņēs. Priekšlikumi sociālās aizsardzības pamatnostādņēm

Problēmas apraksts

1. Nepieciešamība finansiāli atbalstīt aizbildņus. Alternatīvo aprūpes formu attīstība;
2. Ģimenes valsts pabalsts kā vienīgais universālais atbalsts ģimenēm ar bērniem. ĢVP pārskatīšana, akcentu liekot nevis uz to, kurš pēc kārtas ģimenē ir bērns, bet uz faktiski aprūpējamo bērnu skaitu;
3. Viena vecāka ģimenes, augsts nabadzības risks. Nepieciešams risinājums to viena vecāka ģimenēs, kur bērnam nav noteikta paternitāte.

Uzdevumi/risinājumi

1. Finansiālā atbalsta palielināšana aizbildņiem;
2. ĢVP pārskatīšana – atkarībā no aprūpējamo bērnu skaita;
3. To ģimeņu un bērnu identificēšana, kuriem trūkst otra vecāka atbalsts – finansiālā atbalsta nodrošināšana.

Labklājības ministrija

3. Rīcības virziena Jauniešu patstāvīgas dzīves sākums (viss, kas attiecināms uz ārpusģimenes aprūpi un mājokļa pieejamību tiks iekļauts sociālās aizsardzības pamatnostādņēs, priekšlikumi)

Problēmas apraksts

1. Ārpusģimenes aprūpē esošie jaunieši nav pietiekami izglītoti un sagatavoti patstāvīgas dzīves uzsākšanai pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanās

2. Nepietiekams atbalsts mājokļa nodrošināšanā jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanas (EM ir Mājokļu pieejamības pamatnostādnes 2021-2027) **Mērķī ir iekļauts nodrošināt mājokļu pieejamību sociāli mazaizsargātām iedzīvotāju grupām.**

Uzdevumi/Risinājumi

1.1. Uzlabot bērnu ārpusģimenes aprūpes iestāžu darbinieku, audžuģimeņu, aizbildņu zināšanas un prasmes sagatavot bērnus dzīvei pēc ārpusģimenes aprūpes beigām.

1.2. Pilnveidot psihosociālo darbu ar bez vecāku gādības palikušajiem pilngadību sasniegušajiem jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigām, tai skaitā, nodrošinot profesionālās kompetences un kvalifikācijas pasākumus sociālā darba speciālistiem.

1.3. Nodrošināt mentora pakalpojumu ārpusģimenes aprūpē esošiem jauniešiem pirms ārpusģimenes aprūpes beigām.

Labklājības ministrija

4.rīcības virziena Bērnu tiesību aizsardzības un atbalsta sistēmas pilnveide

• Problēma:

- uz bērna labāko interešu nodrošināšanu vērstas rīcības trūkums;
- vienotas izpratnes trūkums bērnu tiesību jautājumos (starp sociālo dienestu, izglītības iestādēm, policiju, bāriņtiesu u.c. institūcijām);
- nepietiekama institūciju darbība un savstarpējā sadarbība;
- nepietiekama labas pārvaldības un objektivitātes principa īstenošana;
- nepietiekama resursu piesaiste ģimenes situācijas uzlabošanai;
- nepietiekama reaģēšana uz iespējamiem bērnu tiesību aizsardzības pārkāpumiem;
- iestāžu vadītāju pasīvā rīcība darbinieku kvalifikācijas un profesionālā līmeņa paaugstināšanā;
- sabiedrības līdzdalības un atbildības trūkums bērnu tiesību aizsardzībā;
- sarežģīts un laikietilpīgs bāriņtiesu lēmumu pieņemšanas process, kā rezultātā bērnam tiek liegta iespēja nodrošināt tūlītēju aprūpi ģimeniskā vidē

- Attēls izmantots no vietnes: <http://naminsrezekne.lv/2018/11/26/sia-alaas-konkurss-puke-latvijai/>

4.rīcības virziena Bērnu tiesību aizsardzības un atbalsta sistēmas pilnveide uzdevumi/risinājumi I

Labklājības ministrija

Attēls izmantots no
tīmekļvietnes:

<https://kraslava.lv/zinas/pilnsraksts/gimene-kur-visi-izjutmilumu>

- Izstrādāt un aprobēt 3 profesionālās kvalifikācijas pilnveides izglītības programmas (VBTAI speciālistiem, bāriņtiesu priekšsēdētājiem un bāriņtiesu darbiniekiem) un to apmācību metodoloģijas;
- Veicināt vienotu metodisko izpratni un prakses veidošanos bērnu tiesību aizsardzības jomā strādājošajiem, kā arī veicināt starpinstitucionālas sadarbības veidošanu sociālo pakalpojumu attīstībai;
- Pielāgot un realizēt piecu esošo zināšanu pilnveides izglītības programmu saturu atbilstoši plānotajām funkcionālajām un institucionālajām izmaiņām bērnu tiesību aizsardzības sistēmā (24 akadēmiskās stundas);
- Veikt Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmas procesu izpēti un funkcionalitātes efektīvizēšanu, prioritizējot katra lietotāja lomu bērna tiesību aizsardzībā ar mērķi veicināt risku pieejā bāzētu bērnu tiesību un interešu aizsardzību, nodrošinot nepieciešamās informācijas apstrādi, sekmējot starpinstitucionālo sadarbību, sistēmai sniedzot pārskatu par visiem svarīgākajiem bērna riskiem, notikumiem un sniegto atbalstu;

Labklājības ministrija

4.rīcības virziena Bērnu tiesību aizsardzības un atbalsta sistēmas pilnveide uzdevumi/risinājumi II

- 5. Izstrādāt bāriņtiesas darbinieku sertifikācijas un resertifikācijas sistēmu;
  - 6. Izstrādāt Bāriņtiesu likuma komentārus;
  - 7. Nodrošināt supervizora pakalpojumu bāriņtiesu darbiniekiem;
  - 8. Izstrādāt jaunu institucionālo modeli, paredzot bāriņtiesu funkcionālo padotību VBTAI;
  - 9. Izvērtēt agrīnās prevencijas pasākumus mērķētam un uz ģimenes vajadzībām vērstam psihosociālajam darbam.
- **Sociālās aizsardzības pamatnostādnes:**
- Stiprināt sociālo dienestu kapacitāti, nodrošinot profesionālās kompetences pilnveidi (apmācības) un supervizijas sociālā darba speciālistiem, izstrādājot metodikas darbam ar dažādām mērķgrupām un īstenojot augstas kvalitātes metodiskā atbalsta sniegšanu sociālā darba speciālistiem;
  - Izstrādāt vienotu sociālā pakalpojuma modeli visās Latvijas pašvaldībās, sniedzot atbalstu dažādām mērķa grupām (tai skaitā ģimenēm ar bērniem), kas nodrošinātu izmaksu efektīvu, kvalitatīvu, pieejamu un uz rezultātu vērstu pakalpojumu sociālās funkcionēšanas uzlabošanai.

Attēls izmantots no tīmekļvietnes:

<https://kraslava.lv/zinas/pilns-raksts/gimene-kur-visi-izjut-milumu>

Labklājības ministrija

Paldies par uzmanību!

www.lm.gov.lv

Twitter: @Lab_min

<https://www.facebook.com/labklajibasministrija>

Flickr.com: Labklajibas_ministrija

Youtube.com/labklajibasministrija

Draugiem.lv/labklajiba

Izmantotie attēli no: www.godagimene.lv